

Το Μουσείο
της Αθωότητας

Η πιο ευτυχισμένη στιγμή της ζωής μου

Ήταν η πιο ευτυχισμένη στιγμή της ζωής μου· δεν το ΄ξερα. Αν το ΄ξερα, θα μπορούσα άραγε να προστατέψω την ευτυχία μου, θα εξελίσσονταν όλα διαφορετικά; Ναι, αν το είχα καταλάβει, σε καμία περίπτωση δεν θ΄ άφηνα την ευτυχία να μου φύγει. ΄Ισως η υπέροχη εκείνη χρυσή στιγμή, που τόσο βαθιά και ήρεμα τύλιξε όλο μου το σώμα, να κράτησε μερικά δευτερόλεπτα, όμως εμένα μου φάνηκαν ώρες, χρόνια. 26 Μαΐου 1975, Δευτέρα, κάποια στιγμή γύρω στις τρεις παρά τέταρτο, κι όπως εμείς λυτρωθήκαμε από τις ενοχές, την αμαρτία, τις τύψεις, έτσι κι ο κόσμος έμοιαζε σαν να είχε λυτρωθεί από τους νόμους της βαρύτητας και του χρόνου. Της είχα φιλήσει τον ώμο, ήταν ιδρωμένος από τη ζέστη, την είχα αγκαλιάσει από πίσω, ήμουν μέσα της, της δάγκωσα τρυφερά το αριστερό αυτί, το σκουλαρίκι της έμεινε, θαρρείς, μετέωρο στον αέρα για μια ατέλειωτη στιγμή κι έπειτα έπεσε. Συνεχίσαμε να φιλιόμαστε, από την πολλή ευτυχία δεν είδαμε καν το σκουλαρίκι που, εκείνη τη μέρα, ούτε πώς ήταν δεν είχα παρατηρήσει.

Έξω ο ουρανός λαμπερός, όπως είναι χαρακτηριστικά τις ανοιξιάτικες μέρες στην Ιστανμπούλ. Η ζέστη έκανε τους

κατοίκους της πόλης, που δεν είχαν αποβάλει ακόμη τις χειμωνιάτικες συνήθειές τους, να ιδρώνουν στους δρόμους, όμως μέσα στα κτίρια, στα καταστήματα, κάτω από τις φλαμουριές και τις καστανιές έκανε ακόμη ψύχρα. Δροσιά και μурωδιά μούχλας νιώθαμε να βγαίνει κι από το στρώμα όπου κάναμε έρωτα έχοντας λησμονήσει τα πάντα, σαν ευτυχισμένα παιδιά. Από το ανοιχτό παράθυρο της βεράντας φύσηξε ένα ανοιξιότικο αεράκι που μύριζε θάλασσα και φλαμούρι, σήκωσε με αργή κίνηση τις τούλινες κουρτίνες, τις άφησε πάνω στις πλάτες μας κι έκανε τα γυμνά σώματά μας ν' ανατριχιάσουν. Στο δωμάτιο του διαμερίσματος του δεύτερου ορόφου, στο κρεβάτι όπου ήμασταν ξαπλωμένοι, είδαμε τα παιδιά στον κήπο από πίσω να παίζουν ποδόσφαιρο βρίζοντας με πάθος μες στη μαγιάτικη ζέστη, και τότε, για μια στιγμή, κοιταχτήκαμε στα μάτια γελώντας, γιατί κάναμε όλα τα ανήθικα πράγματα που τα παιδιά έλεγαν θυμωμένα μεταξύ τους, λέξη προς λέξη. Όμως η ευτυχία μας ήταν τόσο βαθιά και μεγάλη, που ξεχάσαμε αμέσως, όπως ξεχάσαμε και το σκουλαρίκι, τη φάρσα που μας έπαιξε η ζωή από τον πίσω κήπο.

Την άλλη μέρα όταν συναντηθήκαμε, η Φισούν μου είπε ότι είχε χάσει το ένα της σκουλαρίκι. Η αλήθεια είναι πως όταν έφυγε η Φισούν, μες στα γαλάζια σεντόνια είχα δει το σκουλαρίκι με το μονόγραμμά της, κι αντί να το βάλω σε μια άκρη, σπρωγμένος από ένα παράξενο ένστικτο, για να μη χαθεί, το έβαλα στην τσέπη του σακακιού μου. «Εδώ είναι, ψυχή μου», της είπα. Έβαλα το χέρι μου στη δεξιά τσέπη του σακακιού μου που κρεμόταν στην πλάτη της καρέκλας. «Α, δεν είναι», είπα. Σαν να ένιωσα για μια στιγμή τα σημάδια μιας καταστροφής, μιας γρουσουζιάς, αμέσως όμως θυμήθηκα ότι το πρωί όταν κατάλαβα πως θα έκανε ζέστη, είχα αλλάξει σακάκι. «Είναι στην τσέπη του άλλου σακακιού μου», πρόσθεσα.

«Σε παρακαλώ, μην ξεχάσεις να μου το φέρεις αύριο», είπε η Φισούν κι ορθάνοιξε τα μεγάλα της μάτια. «Είναι πολύ σημαντικό για μένα».

«Καλά».

Η Φισούν μέχρι πριν από ένα μήνα ήταν μια μακρινή και φτωχή δεκαοκτάχρονη συγγενής μου, που σχεδόν είχα ξεχάσει την ύπαρξή της. Εγώ ήμουν τριάντα χρονών κι έτοιμος ν' αρραβωνιαστώ και να παντρευτώ τη Σιμπέλ, για την οποία όλοι έλεγαν ότι μου ταίριαζε πολύ.

2

Μπουτίκ Σανζελιζέ

Τα γεγονότα και οι συμπτώσεις που θ' άλλαζαν τη ζωή μου άρχισαν να συμβαίνουν ένα μήνα πριν, δηλαδή στις 27 Απριλίου 1975, όταν μαζί με τη Σιμπέλ είδαμε σε κάποια βιτρίνα μια τσάντα Τζένι Κολόν. Περπατούσαμε με τη Σιμπέλ, την οποία θ' αρραβωνιαζόμουν σύντομα, στη λεωφόρο Βαλίκοναί, απολαμβάνοντας τη δροσιά της ανοιξιότικης βραδιάς, λίγο μεθυσμένοι και πολύ ευτυχισμένοι. Στο φαγητό, στο καινούργιο, πολύ κομψό εστιατόριο «Φουαγιέ», στο Νισάντας, με τη μητέρα μου και τον πατέρα μου είχαμε μιλήσει πολλή ώρα για τις λεπτομέρειες του αρραβώνα μας: για να μπορέσει να έρθει από το Παρίσι η Νουρτζιχάν, η φίλη της Σιμπέλ από το λύκειο Νοτρ Νταμ ντε Σιών, αργότερα κι από το Παρίσι, ο αρραβώνας θα γινόταν στα μέσα του Ιουνίου. Η Σιμπέλ είχε ήδη παραγγείλει το φόρεμά της στην καλύτερη και πιο ακριβή μοδίστρα της εποχής, στην Ιπέκ Ισμέτ. Κι εκείνο το βράδυ είχαν

συζητήσει για πρώτη φορά πώς έπρεπε να κεντηθούν στο φόρεμα τα μαργαριτάρια που θα της έδινε η μητέρα μου. Ο μελλοντικός πεθερός μου ήθελε ο αρραβώνας της μοναδικής κόρης του να είναι πλούσιος κι επιδεικτικός σαν γάμος, κι αυτό της άρεσε της μητέρας μου. Αλλά κι ο πατέρας μου ήταν ευχαριστημένος επειδή θα έκανε μια νύφη όπως η Σιμπέλ, που είχε σπουδάσει και στη Σορβόνη – εκείνη την εποχή η μπουρζουαζία της Ιστανμπούλ, για όλα τα κορίτσια με κάποιες σπουδές στο Παρίσι, έλεγε ότι είχαν πάει στη Σορβόνη.

Μετά το φαγητό πήγαινα τη Σιμπέλ στο σπίτι της. Την κρατούσα με αγάπη από τους γερούς της ώμους και σκεφτόμουν με περηφάνια πόσο ευτυχισμένος και τυχερός ήμουν, όταν η Σιμπέλ είπε: «Αχ, τι ωραία τσάντα!». Αν και ζαλισμένος από το κρασί, σταμπάρισα το κατάστημα και την τσάντα και την άλλη μέρα το μεσημέρι πήγα να την αγοράσω. Στην πραγματικότητα δεν ήμουν σαν τους γυναικοκατακτητές με λεπτούς τρόπους, τους άντρες που είναι από γεννησιμιού τους ευγενικοί και κάνουν όλη την ώρα δώρα στις γυναίκες, ψάχνουν αφορμές να τους στέλνουν λουλούδια· ίσως θα ήθελα να είμαι έτσι. Εκείνη την εποχή, οι εξευρωπαϊσμένες πλούσιες νοικοκυρές της Ιστανμπούλ, όταν βαριόνταν να κάθονται στα σπίτια τους στις περιοχές όπως το Σισλί, το Νισάντας, το Μπεμπέκ, δεν άνοιγαν «γαλερί έργων τέχνης» αλλά μπουτίκ, και προσπαθούσαν να πουλήσουν σε εξωφρενικές τιμές, σε άλλες πλούσιες νοικοκυρές που βαριόνταν όπως οι ίδιες, φορέματα «της μόδας» τα οποία έραβαν αντιγράφοντας τα περιοδικά *Elle* και *Vogue*, ρούχα που έφερναν λαθραία στις βαλίτσες τους από το Παρίσι και το Μιλάνο, κοσμήματα κι αξεσουάρ. Η ιδιοκτήτρια της μπουτίκ Σανζελιζέ κυρία Σενάι, όταν τη συνάντησα μετά από πολλά χρόνια, μου θύμισε ότι κι εκείνη, όπως η Φισούν, ήταν πολύ μακρινή συγγενής μου, από τη μητέρα μου. Όταν

έπειτα από πολλά χρόνια η κυρία Σενάι μου έδωσε ό,τι της είχε μείνει από την μπουτίκ, χωρίς να με ρωτήσει γιατί έδειχνα τόσο μεγάλο ενδιαφέρον για οτιδήποτε είχε σχέση με τη Φισούν και την μπουτίκ Σανζελιζέ, ακόμη και για την ταμπέλα πάνω από την πόρτα, κατάλαβα πως όχι μόνο εκείνη αλλά και πολύς κόσμος, περισσότερος απ' ό,τι νόμιζα, ήξερε κάποιες παράξενες στιγμές της ιστορίας που ζήσαμε.

Την επομένη γύρω στις δώδεκα και μισή οι δυο μικρές μπρούντζινες καμήλες, τα δυο καμπανάκια στην πόρτα, κουνούσαν μ' έναν ήχο που η θύμησή του ακόμη και σήμερα κάνει την καρδιά μου να χτυπάει δυνατά. Στην ανοιξιιάτικη ζέστη του μεσημεριού το εσωτερικό του καταστήματος ήταν μισοσκοτεινό και δροσερό. Στην αρχή νόμισα ότι δεν ήταν κανείς μέσα. Τη Φισούν την είδα μετά. Τα μάτια μου, μετά τον μεσημεριανό ήλιο, προσπαθούσαν να συνηθίσουν στο σκοτάδι του καταστήματος· όμως για κάποιο λόγο ένιωσα την καρδιά μου να φουσκώνει στο στήθος μου, σαν τεράστιο κύμα που είναι έτοιμο να σκάσει στην ακτή.

«Θέλω ν' αγοράσω την τσάντα που κρατάει η κούκλα στη βιτρίνα», είπα.

Είναι πολύ όμορφη, σκέφτηκα για τη Φισούν, πολύ ελκυστική.

«Την κρεμ, την Τζένι Κολόν θέλετε;»

Μόλις το βλέμμα μου συνάντησε το δικό της, θυμήθηκα ποια ήταν.

«Αυτήν που κρατάει η κούκλα στη βιτρίνα», ψιθύρισα σαν να ζούσα σε όνειρο.

«Κατάλαβα», είπε και προχώρησε προς τη βιτρίνα. Με μια κίνηση έβγαλε την ψηλοτάκουνη κίτρινη γόβα που φορούσε στο αριστερό της πόδι με τα περιποιημένα κόκκινα νύχια, πάτησε με τη γυμνή πατούσα της στο δάπεδο της βιτρίνας και τεντώθηκε προς την κούκλα. Πρώτα κοίταξα το

άδειο παπούτσι, έπειτα τα μακριά, πολύ όμορφα πόδια της. Ήταν μαυρισμένα από τον ήλιο, πριν ακόμη μπει ο Μάιος.

Τα πόδια της ήταν τόσο μακριά, που η φούστα της με τη δαντέλα και τα λουλούδια έδειχνε ακόμη πιο κοντή. Πήρε την τσάντα, πήγε πίσω από τον πάγκο, και με επιδέξια μακριά δάχτυλα, με ύφος μυστηριακό και υπερβολικά σοβαρό, σαν να είχε να κάνει με κάτι κρυφό, μου έδειξε τη θήκη με το φερμουάρ (ήταν γεμάτη με λεπτό κρεμ χαρτί), άλλες δυο μικρές θήκες (αυτές ήταν άδειες) και μια τρίτη, μυστική, από όπου βγήκαν μια ετικέτα που έγραφε Τζένι Κολόν κι οι οδηγίες συντήρησης της τσάντας. Κοιταχτήκαμε.

«Γεια σου, Φισούν. Πόσο μεγάλωσες! Μάλλον δεν με γνώρισες».

«Α, όχι, Κεμάλ, αμέσως σας γνώρισα, αλλά επειδή εσείς δεν δείξατε να με αναγνωρίζετε, προτίμησα να μη σας ενοχλήσω».

Σωπάσαμε. Κοίταξα το σημείο της τσάντας που μου έδειχνε λίγο πριν. Κάτι με είχε αναστατώσει, η ομορφιά της, η υπερβολικά κοντή για τότε φούστα της ή κάτι άλλο, και δεν μπορούσα να φερθώ φυσιολογικά.

«Λοιπόν, πες μου τι κάνεις;»

«Ετοιμάζομαι για τις εισαγωγικές στο πανεπιστήμιο κι έρχομαι κάθε μέρα εδώ. Γνωρίζω κόσμο στο κατάστημα».

«Ωραία. Πόσο κάνει η τσάντα;»

Σμίγοντας τα φρύδια της, διάβασε τον χειρόγραφο αριθμό στη μικρή ετικέτα πάνω στην τσάντα: «Χίλιες πεντακόσιες λίρες». (Τα χρήματα αυτά, τότε, αντιστοιχούσαν σε έξι μηνιάτικα νεαρού υπαλλήλου.) «Είμαι σίγουρη όμως ότι η κυρία Σενάι θα κάνει κάτι καλύτερο για σας. Αλλά έχει πάει σπίτι, για φαγητό. Τώρα μάλλον θα κοιμάται, δεν μπορώ να την ξυπνήσω. Αν όμως ξαναπεράσετε το βράδυ...»

«Δεν είναι σημαντικό», είπα, και με μια κίνηση που αρ-

γότερα η Φισούν, εκεί που συναντιόμασταν κρυφά, μιμήθηκε πολλές φορές, υπερβάλλοντας πάντα στις κινήσεις της, έβγαλα από την πίσω τσέπη του παντελονιού μου το πορτοφόλι μου και μέτρησα τα νοτισμένα χαρτονομίσματα. Η Φισούν τύλιξε την τσάντα με προσοχή αλλά μάλλον αδέξια μ' ένα χαρτί και την έβαλε σε μια πλαστική σακούλα. Ήξερε ότι στη σιωπή του καταστήματος παρατηρούσα τα μακριά μελένια μπράτσα της, τις γρήγορες και κομψές κινήσεις της. Όταν μου έδωσε ευγενικά την τσάντα, την ευχαρίστησα. «Τους χαιρετισμούς μου στη θεία Νεσιμπέ και στον πατέρα σου», είπα (εκείνη τη στιγμή δεν μπορούσα να θυμηθώ το όνομα του Ταρίκ μπέη). Κοντοστάθηκα: το φάντασμά μου είχε βγει από μέσα μου και σε μια γωνιά του παραδείσου είχε αγκαλιάσει τη Φισούν και τη φιλούσε. Περπάτησα γρήγορα προς την πόρτα. Ήταν ένα ανόητο όνειρο, άλλωστε η Φισούν δεν ήταν τόσο όμορφη. Τα καμπανάκια στην πόρτα χτύπησαν, ένα καναρίνι άρχισε το κελάηδημα. Βγήκα στο δρόμο, μου άρεσε η ζέστη. Ήμουν ευχαριστημένος με το δώρο μου. Αγαπούσα πολύ τη Σιμπέλ. Αποφάσισα να ξεχάσω το κατάστημα, τη Φισούν.

3

Μακρινοί συγγενείς

Ωστόσο στο βραδινό φαγητό έφερα την κουβέντα εκεί που ήθελα και είπα στη μητέρα μου ότι καθώς αγόραζα μια τσάντα για τη Σιμπέλ, συνάντησα τη μακρινή συγγενή μας τη Φισούν.

«Α, ναι, είναι η κόρη της Νεσιμπέ, δουλεύει εδώ κοντά, στο κατάστημα της Σενάι. Τι κρίμα!» είπε η μητέρα μου. «Ούτε στα μπαϊράμια δεν έρχονται πια. Φταίει εκείνος ο διαγωνισμός ομορφιάς. Κάθε μέρα περνάω μπροστά από το κατάστημα κι ούτε μου περνάει από το νου, αλλά ούτε και θέλω να πω μια καλημέρα στο καημένο το κορίτσι. Ενώ την αγαπούσα τόσο πολύ όταν ήταν μικρή... Όταν ερχόταν η Νεσιμπέ για ράψιμο, ερχόταν καμιά φορά κι εκείνη μαζί. Έβγαζα από το ντουλάπι τα παιχνίδια σας και της τα έδινα, η μητέρα της έραβε κι εκείνη έπαιζε ήσυχα ήσυχα. Αλλά κι η μητέρα της Νεσιμπέ, η μακαρίτισσα κυρία Μιχριβέρ ήταν πολύ συμπαθητική».

«Τι συγγένεια έχουμε ακριβώς;»

Και με τον πατέρα μου να βλέπει τηλεόραση και να μη μας ακούει, η μητέρα μου άρχισε να μου λέει, χρωματίζοντας με λεπτομέρειες τη διήγησή της, ότι ο δικός της πατέρας (δηλαδή ο παππούς μου Ετχέμ Κεμάλ), ο οποίος είχε γεννηθεί την ίδια χρονιά με τον Ατατούρκ και που, όπως φαίνεται κι από την πρώτη από τις φωτογραφίες που βρήκα πολύ αργότερα, πήγαινε στο ίδιο δημοτικό με τον ιδρυτή της Δημοκρατίας, στο σχολείο του Σεμσί εφέντη, είχε μια πρώτη γυναίκα την οποία παντρεύτηκε γρήγορα γρήγορα, πριν καλά καλά γίνει είκοσι τριών χρονών. Μου είπε ότι η καημένη αυτή κοπελίτσα (δηλαδή η μητέρα της γιαγιάς της Φισούν) που καταγόταν από τη Βοσνία, πέθανε στους Βαλκανικούς Πολέμους, στην εκκένωση της Αδριανούπολης. Η καημενούλα δεν είχε κάνει παιδί με τον παππού μου Ετχέμ Κεμάλ· είχε όμως μια κόρη που την έλεγαν Μιχριβέρ, από ένα φτωχό σείχη που τον παντρεύτηκε «παιδί ακόμη» όπως είπε η μητέρα μου. Η μητέρα μου από παλιά μου έλεγε ότι τη θεία Μιχριβέρ (τη γιαγιά της Φισούν), την οποία μεγάλωσαν διάφοροι παράξενοι τύποι, και την

κόρη της τη Νεσιμπέ (τη μητέρα της Φισούν) ναι μεν δεν έπρεπε να τις θεωρούμε συγγενείς εξ αίματος, έπρεπε όμως να τις θεωρούμε συγγενείς εξ αγχιστείας, κι ήθελε ν' αποκαλούμε «θείες» τις γυναίκες από αυτό το πολύ μακρινό παρακλάδι της οικογένειας. Η μητέρα μου (το όνομά της είναι Βετζιχέ) τα τελευταία χρόνια, όταν έρχονταν στα μπαϊράμια επίσκεψη, είχε στενοχωρήσει με την απόμακρη και ψυχρή συμπεριφορά της τους ξεπεσμένους αυτούς φτωχούς «συγγενείς», που έμεναν σ' έναν παράδρομο στο Τεσβικιγιέ. Επειδή είχε θυμώσει με τη θεία Νεσιμπέ που δυο χρόνια πριν, όταν η Φισούν ήταν δεκάξι χρονών, μαθήτρια ακόμη στο λύκειο θηλέων του Νισάντας, την είχε αφήσει, κι όπως μάθαμε αργότερα την είχε ενθαρρύνει, να πάρει μέρος σ' ένα διαγωνισμό ομορφιάς· αργότερα της γύρισε ολότελα την πλάτη, έχοντας βγάλει το συμπέρασμα από τα κουτσομπολιά που είχαν φτάσει στα αυτιά της, ότι η θεία Νεσιμπέ, την οποία η μητέρα μου κάποτε αγαπούσε και φρόντιζε, καμάρωνε με αυτό που κανονικά θα έπρεπε να την κάνει να ντρέπεται.

Αλλά κι η θεία Νεσιμπέ αγαπούσε κι εκτιμούσε την κατά είκοσι χρόνια μεγαλύτερή της μητέρα μου. Σίγουρα επειδή την είχε βοηθήσει πολύ στα νιάτα της, τότε που πήγαινε ράφτρα, από σπίτι σε σπίτι, στις «αριστοκρατικές» συνοικίες.

«Ήταν πάρα πολύ φτωχοί», είπε η μητέρα μου. Και πρόσθεσε ανήσυχη μήπως υπερέβαλλε: «Όμως, γιε μου, τότε στην Τουρκία ήταν όλοι φτωχοί». Εκείνο τον καιρό η μητέρα μου σύστηνε τη θεία Νεσιμπέ στις φιλενάδες της λέγοντας «είναι πολύ καλός άνθρωπος και πολύ καλή μοδίστρα», και μια φορά το χρόνο (καμιά φορά και δύο) την καλούσε στο σπίτι μας να της ράψει κάνα φόρεμα γάμου.

Επειδή τις περισσότερες φορές ήμουν στο σχολείο, δεν την έβλεπα όταν ερχόταν για ράψιμο. Το 1956, στο τέλος

του καλοκαιριού, η μητέρα μου κάλεσε στο εξοχικό μας στο Σουάντιγιε τη Νεσιμπέ, επειδή χρειαζόταν επειγόντως φόρεμα για ένα γάμο. Στο μικρό δωμάτιο, στο πίσω μέρος του διαμερίσματος στον δεύτερο όροφο, που έβλεπε ανάμεσα από τα φύλλα της φοινικιάς τις βάρκες, τις βενζινακάτους, τα παιδιά που διασκεδάζαν πέφτοντας στη θάλασσα από την αποβάθρα, ανάμεσα στα κομμένα υφάσματα και τις δαντέλες, τα ψαλίδια, τις καρφίτσες, τη μεζούρα, τις δαχτυλήθρες, που η Νεσιμπέ έβγαζε από το κουτί των ραπτικών της με το τοπίο της Ιστανμπούλ στο καπάκι, έραψαν το φόρεμα οι δυο μαζί, με τη ραπτομηχανή Σίνγκερ της μητέρας μου, δουλεύοντας μέχρι τα μεσάνυχτα, από τη μια γκρινιάζοντας για τα κουνούπια και τη δουλειά που δεν προλάβαιναν να την τελειώσουν, κι από την άλλη κάνοντας αστεία και γελώντας, σαν αγαπημένες αδελφές. Θυμάμαι το μάγειρα Μπεκρί να πηγαίνει στο ζεστό δωμάτιο που μύριζε βελούδο τη μία μετά την άλλη τις λεμονάδες, επειδή η έγκυος Νεσιμπέ είχε αναγούλες, τη μητέρα μου την ώρα που τρώγαμε όλοι μαζί να λέει, μεταξύ αστείου και σοβαρού, στο μάγειρα: «Στην έγκυο πρέπει να δίνετε αμέσως ό,τι σας ζητήσει να φάει, μη βγει το μωρό άσχημο!» κι εμένα να κοιτάζω με ενδιαφέρον την κάπως φουσκωμένη κοιλιά της θείας Νεσιμπέ. Νομίζω ότι αυτή ήταν η πρώτη φορά που συνειδητοποίησα την ύπαρξη της Φισούν, παρ' όλο που τότε κανείς δεν ήξερε αν το μωρό θα ήταν αγόρι ή κορίτσι.

«Η Νεσιμπέ έβαλε την κόρη της να πάρει μέρος στο διαγωνισμό δηλώνοντας ψεύτικη ηλικία, χωρίς καν να ενημερώσει τον πατέρα της», είπε η μητέρα μου ακόμη πιο θυμωμένη τώρα που θυμόταν το περιστατικό. «Ευτυχώς δεν κέρδισε κι έτσι γλίτωσαν το ρεζιλίκι. Αν μαθευόταν στο σχολείο, θα την πετούσαν έξω... Τώρα πρέπει να το έχει τελειώσει, δεν νομίζω όμως ότι θα σπουδάσει τίποτε της προκοπής. Πώς

να μάθουμε τι κάνουν αφού δεν έρχονται πια ούτε στα μπαϊράμια επίσκεψη... Όλοι ξέρουν τι είδους κορίτσια, τι είδους γυναίκες είναι όσες παίρνουν μέρος σε διαγωνισμούς ομορφιάς σε αυτή τη χώρα. Εσένα πώς σου φέρθηκε;»

Η μητέρα μου υπονοούσε ότι η Φισούν πήγαινε με άντρες. Παρόμοιο κουτσομπολιό είχα ακούσει κι από τους γυναικάδες φίλους μου στο Νισάντας όταν η Φισούν πέρασε τα προκριματικά του διαγωνισμού και δημοσιεύτηκε η φωτογραφία της στην εφημερίδα *Μιλιγιέτ*, αλλά τότε δεν θέλησα να δείξω ότι ενδιαφέρομαι για ένα τόσο ντροπιαστικό θέμα. Σωπάσαμε, και τότε η μητέρα μου κουνώντας το δάχτυλό της είπε με ύφος όλο μυστήριο. «Πρόσεχε! Αρραβωνιάζεσαι μ' ένα κορίτσι πολύ ιδιαίτερο, πολύ όμορφο, πολύ χαριτωμένο. Γιά δείξε μου την τσάντα που της πήρες. Μουμτάζ (το όνομα του πατέρα μου), γιά δες την τσάντα που αγόρασε ο Κεμάλ για τη Σιμπέλ!»

«Αλήθεια;» είπε ο πατέρας μου. Στο πρόσωπό του φάνηκε μια έκφραση ειλικρινά χαρούμενη, σαν να είχε δει την τσάντα, να του είχε αρέσει πολύ και να ήταν πολύ ευτυχισμένος με την ευτυχία του γιου του και της αγαπημένης του, αλλά δεν τράβηξε καν το βλέμμα του από την τηλεόραση.

4

Έρωτας στο γραφείο

Στην οθόνη που κοίταζε ο πατέρας μου, έδειχνε μια πολύ φιλόδοξη διαφήμιση «για τη Μελτέμ, την πρώτη τουρκική γκαζόζα με γεύση φρούτου» του φίλου μου Ζαΐμ, που που-

λιόταν σε όλη την Τουρκία. Έριξα μια προσεκτική ματιά στην τηλεόραση, μου άρεσε η διαφήμιση. Όταν ο πατέρας του, εργοστασιάρχης όπως κι ο δικός μου, τα τελευταία δέκα χρόνια έβγαλε πολλά χρήματα, ο Ζαΐμ, με τα κεφάλαια του πατέρα του, προχώρησε σε πολύ τολμηρά ανοίγματα. Συμβούλευα κι εγώ το φίλο μου στις δουλειές του, κι ήθελα να πετύχει.

Είχα επιστρέψει στην Τουρκία έχοντας σπουδάσει διοίκηση επιχειρήσεων στην Αμερική κι είχα κάνει και το στρατιωτικό μου. Το εργοστάσιο και οι καινούργιες επιχειρήσεις του πατέρα μου μεγάλωναν διαρκώς κι επειδή ήθελε να γίνω το ίδιο καλός όσο κι ο αδελφός μου στη διοίκησή τους, από πολύ νεαρή ηλικία μου είχε αναθέσει τη γενική διεύθυνση μιας εταιρείας εξαγωγών και διανομής, της Σατσάτ στο Χαρμπιγιέ. Η Σατσάτ είχε μεγάλο προϋπολογισμό και πολλά κέρδη, όχι χάρη σ' εμένα αλλά επειδή με διάφορα λογιστικά κόλπα τα κέρδη των άλλων εργοστασίων και εταιρειών μεταβιβάζονταν σε αυτήν. Περνούσα όλη μου τη μέρα στη Σατσάτ προσπαθώντας να μάθω λεπτομέρειες της δουλειάς και να είμαι ιδιαίτερα σεμνός με ανθρώπους είκοσι-τριάντα χρόνια μεγαλύτερους από μένα, με έμπειρες υπαλλήλους με μεγάλα στήθη στην ηλικία της μητέρας μου, που τους είχα καθίσει στο σβέρκο ως διευθυντής μόνο και μόνο επειδή ήμουν γιος του αφεντικού. Με τη Σιμπέλ, με την οποία σχεδιάζαμε ν' αρραβωνιαστούμε σύντομα, κάναμε έρωτα στο γραφείο του γενικού διευθυντή τα βράδια, όταν έφευγαν όλοι κι ερχόταν να μ' επισκεφθεί, στο παλιό κτίριο της Σατσάτ που έτρεμε κι έτριζε όταν περνούσαν από μπροστά του τα κουρασμένα και ταλαιπωρημένα, σαν τους ηλικιωμένους υπαλλήλους, αστικά λεωφορεία και τρόλεϊ – και περνούσαν πολλά. Η γνώμη της Σιμπέλ για τις γραμματείς δεν διέφερε καθόλου από της μητέρας μου και παρ' όλα

τα περί μοντερνισμού, περί φεμινισμού και γυναικείων δικαιωμάτων που είχε μάθει στην Ευρώπη, μου έλεγε καμιά φορά: «Ας μην κάνουμε εδώ έρωτα, αισθάνομαι σαν γραμματέας!». Όμως πραγματική αιτία της αμηχανίας της, όταν κάναμε έρωτα στο γραφείο, πάνω στον δερμάτινο καναπέ, ήταν ο φόβος που ένιωθαν όλες οι νεαρές Τουρκάλες εκείνη την εποχή με τη σκέψη μιας σεξουαλικής ζωής πριν παντρευτούν.

Κάποια από τα εκλεκτά κορίτσια των εξευρωπαϊσμένων πλούσιων οικογενειών που είχαν ζήσει στην Ευρώπη, εκείνα τα χρόνια για πρώτη φορά είχαν αρχίσει να σπάνε το ταμπού της «παρθενιάς» και να κοιμούνται με τους αγαπημένους τους πριν παντρευτούν. Κι η Σιμπέλ καμιά φορά κάμαρνε που ήταν ένα από αυτά τα «γενναία» κορίτσια, έχοντας κοιμηθεί έντεκα μήνες πριν μαζί μου. (Ήταν αρκετά μεγάλο διάστημα, έπρεπε να παντρευτούμε πια!)

Όμως τώρα, έπειτα από τόσα χρόνια, καθώς προσπαθώ να σας διηγηθώ την ιστορία μου με όσο γίνεται μεγαλύτερη ειλικρίνεια, δεν θέλω ούτε να μεγαλοποιήσω το θάρρος της αγαπημένης μου, αλλά ούτε και να υποτιμήσω τη σεξουαλική καταπίεση στην οποία υποβάλλονταν οι γυναίκες. Επειδή η Σιμπέλ μου δόθηκε μόνο όταν κατάλαβε ότι είχα «σοβαρό σκοπό»· όταν δηλαδή πίστεψε ότι ήμουν κάποιος στον οποίο μπορούσε να «έχει εμπιστοσύνη», όταν δηλαδή βεβαιώθηκε ότι στο τέλος θα την παντρευόμουν. Και φυσικά θα την παντρευόμουν, επειδή ήμουν άνθρωπος υπεύθυνος και σωστός, άλλωστε το ήθελα πάρα πολύ· αλλά και να μην το ήθελα, δεν υπήρχε περίπτωση να την εγκαταλείψω αφού μου είχε «χαρίσει την παρθενιά της». Το αίσθημα αυτό της υπευθυνότητας έριχνε τη σκιά του σ' ένα άλλο αίσθημα, σε αυτό που μας έδενε κι ήμασταν περήφανοι που το νιώθαμε, στην αυταπάτη ότι ήμασταν «ελεύθεροι και μο-

ντέρνοι» (φυσικά δεν χρησιμοποιούσαμε αυτές τις λέξεις για να περιγράψουμε τον εαυτό μας), αν και η αλήθεια είναι ότι μας έφερνε τον έναν πιο κοντά στον άλλο.

Μια παρόμοια σκιά ένιωθα κι όταν έπιανα τα γεμάτα αγωνία υπονοούμενα της Σιμπέλ όποτε άνοιγε η συζήτηση για το γάμο μας που ήταν καιρός πια να γίνει όσο το δυνατόν πιο σύντομα. Υπήρχαν όμως και στιγμές όταν κάναμε έρωτα με τη Σιμπέλ στο γραφείο, που ήμασταν πολύ ευτυχισμένοι. Θυμάμαι να έρχεται απέξω από τη λεωφόρο Χαλασκιάργκαζι ο θόρυβος από τα λεωφορεία και την κίνηση, και μέσα, στο σκοτάδι, να την αγκαλιάζω και να σκέφτομαι ότι θα την αγαπάω μέχρι το τέλος της ζωής μου, ότι ήμουν πολύ τυχερός. Μια φορά, αφού κάναμε έρωτα, ενώ έριχνα τη στάχτη του τσιγάρου μου σ' ένα σταχτοδοχείο που έγραφε «Σατσάτ», η Σιμπέλ καθόταν μισόγυμνη στο μπράτσο της καρέκλας της γραμματέως μου κυρίας Ζεϊνέπ κι έκανε ότι έγραφε στη γραφομηχανή, παίζοντας, σκασμένη στα γέλια, το ρόλο της «χαζής ξανθιάς γραμματέως», το μόνιμο θέμα των σατιρικών περιοδικών και γελοιογραφιών της εποχής.

5

Το εστιατόριο «Φουαγιέ»

Το «Φουαγιέ», του οποίου έπειτα από χρόνια βρήκα κι εκθέτω εδώ ένα εικονογραφημένο μενού, μια αγγελία του, τα σπέρτα και μια χαρτοπετσέτα του, σε λίγο καιρό έγινε ένα από τα πιο αγαπημένα εστιατόρια ευρωπαϊκού τύπου (απο-

μίμηση γαλλικού εστιατορίου) των λίγων πλουσίων που ζούσαν σε περιοχές όπως το Μπέγιογλου, το Σισλί, το Νισάντας (και για να το πούμε με τη γλώσσα που χρησιμοποιούσαν οι κοσμικές στήλες των εφημερίδων, της «υψηλής κοινωνίας»). Τα εστιατόρια αυτά, αντί να έχουν ονόματα δυτικά και φιλόδοξα όπως «Αμπάσαντορ», «Ματζέστικ», «Ρουαγιαάλ», για να δημιουργούν στους πελάτες τους την εντύπωση ότι βρίσκονταν σε μια ευρωπαϊκή πόλη, τα έλεγαν «Κουλίς», «Μερντιβέν» και «Φουαγιέ» για να μας θυμίζουν ότι ήμασταν στην άκρη της Δύσης, στην Ιστανμπούλ. Αργότερα, όταν η καινούργια γενιά πλουσίων προτίμησε να τρώει σε εντυπωσιακά κτίρια φαγητά που μαγείρευαν οι γιαγιάδες τους, τη θέση του «Φουαγιέ», που φυσικά ξεχάστηκε, πήραν εστιατόρια με ονόματα όπως «Χανεντάν», «Σουλτάν», «Χιουνκιάρ», «Πασά» και «Βεζίρ», όπου συναντιόταν η παράδοση με την επίδειξη.

Το βράδυ της μέρας που αγόρασα την τσάντα, καθώς τρώγαμε στο «Φουαγιέ», «Δεν είναι καλύτερα να συναντιόμαστε στο διαμέρισμα της μητέρας μου στην Πολυκατοικία Μερχαμέτ (Οίκτος);» ρώτησα τη Σιμπέλ. «Βλέπει και σ' έναν ωραίο κήπο».

«Μήπως σκέφτεσαι ν' αργήσουμε πολύ να παντρευτούμε μετά τον αρραβώνα και να μετακομίσουμε στο δικό μας σπίτι;» είπε η Σιμπέλ.

«Μπα, όχι».

«Δεν θέλω πια να συναντιόμαστε σαν να είμαι μετρέσα σου, σαν να έχουμε ενοχές γι' αυτό που κάνουμε, σε κρυφά διαμερίσματα».

«Έχεις δίκιο».

«Πώς σου 'ρθε τώρα να συναντιόμαστε σ' εκείνο το διαμέρισμα;»

«Ξέχασέ το», είπα. Έριξα μια ματιά στον χαρούμενο κό-

σμο του «Φουαγιέ» κι έβγαλα την πλαστική σακούλα με την τσάντα.

«Τι είναι αυτό;» είπε η Σιμπέλ που κατάλαβε ότι ήταν δώρο.

«Έκπληξη! Άνοιξέ την».

«Αλήθεια;» Χαιρόταν σαν παιδί όταν άνοιγε τη σακούλα, μετά η έκφρασή της έγινε ερωτηματική όταν έβγαλε την τσάντα από μέσα και μετά έδειξε απογοήτευση που προσπάθησε να την κρύψει.

«Θυμάσαι;» της είπα. «Την είδες προχθές το βράδυ σε μια βιτρίνα, όταν σε πήγαινα στο σπίτι σου, και σου άρεσε».

«Ναι, είσαι πολύ ευγενικός».

«Χαίρομαι που σου αρέσει. Θα την κρατήσεις στον αρραβώνα, θα σου πηγαίνει πολύ».

«Δυστυχώς, ξέρω από καιρό την τσάντα που θα κρατήσω στον αρραβώνα, και δεν θα είναι αυτή», είπε η Σιμπέλ. «Α, μη μου στενοχωριέσαι! Μου πήρες ένα πολύ ωραίο δώρο κι είσαι πολύ ευγενικός... Αλλά θα σου πω, για να μην ανησυχείς. Δεν μπορώ να κρατήσω αυτή την τσάντα στον αρραβώνα, επειδή αυτή η τσάντα δεν είναι γνήσια!»

«Τι;»

«Δεν είναι, αγάπη μου, πραγματική Τζένι Κολόν. Είναι απομίμηση».

«Από πού το κατάλαβες;»

«Από παντού, χρυσέ μου. Δες πώς είναι ραμμένη η μάρκα στο δέρμα, κοίταξε τις ραφές. Κοίταξε και τη δική μου την αληθινή Τζένι Κολόν που αγόρασα από το Παρίσι, βλέπεις πώς είναι οι ραφές; Άδιστα είναι η πιο ακριβή τσάντα στη Γαλλία, σε όλο τον κόσμο; Δεν θα χρησιμοποιούσαν ποτέ τόσο φτηνή κλωστή...»

Καθώς κοίταξα τις ραφές της γνήσιας τσάντας, αναρωτήθηκα γιατί η μελλοντική αρραβωνιαστικιά μου να νιώθει

νικήτρια. Το γεγονός ότι ήταν κόρη συνταξιούχου πρέσβη που είχε ξεπουλήσει και τα τελευταία οικοπέδα του παππού του κι είχε ξεζουμίσει ακόμη και το τίποτε, κατά καιρούς της προξενούσε αίσθημα ανησυχίας κι ανασφάλειας. Όταν παρασυρόταν από αυτά, άρχιζε να λέει για το πιάνο που έπαιζε η γιαγιά της ή για τις υπηρεσίες που είχε προσφέρει ο παππούς της στον πόλεμο της ανεξαρτησίας ή για τον άλλο παππού της, από την πλευρά της μάνας της, και τη σχέση του με τον Αμπντουλχαμίτ, και τότε εγώ επηρεαζόμουν από το αίσθημα κατωτερότητας της Σιμπέλ σε αυτό το θέμα και την αγαπούσα ακόμη πιο πολύ. Στις αρχές της δεκαετίας του '70 είχε αναπτυχθεί η υφαντουργία, είχαν αυξηθεί οι εξαγωγές κι είχε τριπλασιαστεί ο πληθυσμός της Ιστανμπούλ, με αποτέλεσμα ν' ανέβουν στα ύψη οι τιμές των ακινήτων ιδιαίτερα στην περιοχή μας και να πενταπλασιαστεί η περιουσία της οικογένειάς μας, αφού τα τελευταία δέκα χρόνια είχαν μεγαλώσει οι επιχειρήσεις του πατέρα μου, αν και οι δικοί μου ήταν τρίτη γενιά πλουσίων από την υφαντουργία, φαίνεται άλλωστε κι από το επίθετο Μπασματζί (είδος υφάσματος). Ωστόσο, παρά τα επιτεύγματα τριών γενεών, μ' εκνεύρισε το ότι η ευρωπαϊκή τσάντα που είχα αγοράσει ήταν ψεύτικη.

Η Σιμπέλ όταν είδε ότι χάλασε η διάθεσή μου μού χάρηδεψε το χέρι. «Πόσο την πλήρωσες την τσάντα;» ρώτησε.

«Χίλιες πεντακόσιες λίρες», απάντησα. «Αν δεν σου αρέσει, μπορώ να την πάω πίσω αύριο και να μου την αλλάξουν».

«Να μη σου την αλλάξουν, να σου δώσουν τα χρήματά σου πίσω. Γιατί σε κορόιδεψαν».

«Η ιδιοκτήτρια της μπουτίκ, η κυρία Σενάι, είναι μακρινή συγγενής μας!» είπα, ανασηκώνοντας τα φρύδια σαν να είχα μείνει έκπληκτος με κάτι.

Η Σιμπέλ πήρε από τα χέρια μου την τσάντα της, που αφηρημένος ανασκάλευα το περιεχόμενό της. «Αγάπη μου, είσαι πολύ έξυπνος, πολύ μορφωμένος και καλλιεργημένος, αλλά δεν ξέρεις καθόλου μα καθόλου πόσο εύκολα μπορούν να σε κοροϊδέψουν οι γυναίκες», είπε χαμογελώντας στοργικά.

6

Τα δάκρυα της Φισούν

Την άλλη μέρα το απόγευμα πήγα στην μπουτίκ Σανζελιζέ κρατώντας την ίδια πλαστική σακούλα με την τσάντα. Χτύπησαν τα καμπανάκια και στο κατάστημα, που μου φάνηκε πάλι πολύ δροσερό και σκοτεινό, στην αρχή νόμισα ότι δεν ήταν κανείς. Το μισοσκοτεινό κατάστημα ήταν βυθισμένο σε μια μυστηριακή σιωπή, ώσπου το καναρίνι έκανε τσικ τσιβ τσικ. Ανάμεσα σ' ένα παραβάν και τα φύλλα μιας μεγάλης γλάστρας με κυκλάμινα είδα τη σκιά της Φισούν. Ήταν δίπλα σε μια χοντρή πελάτισσα που πρόβαρε ρούχα στο δοκιμαστήριο. Αυτή τη φορά φορούσε ένα όμορφο πουκάμισο, που της πήγαινε πολύ, με ζουμπούλια, αγριολούλουδα και φύλλα. Όταν με είδε, μου χαμογέλασε γλυκά...

«Μάλλον είσαι απασχολημένη», της είπα δείχνοντας με το βλέμμα μου το δοκιμαστήριο.

«Τελειώνουμε», είπε, σαν να μοιραζόταν με κάποιον παλιό πελάτη ένα μυστικό του καταστήματος.

Το καναρίνι στο κλουβί άλλαζε συνέχεια θέση, πότε πάνω πότε κάτω, το βλέμμα μου σταμάτησε σε διάφορα εισα-

γόμενα ευρωπαϊκά μπιχλιμπίδια σε μια γωνιά του μαγαζιού και σε κάτι περιοδικά μόδας, όμως ο νους μου δεν μπορούσε να συγκεντρωθεί σε τίποτε. Ένιωθα πάλι μέσα μου τη σκληρή αλήθεια, την αλήθεια που ήθελα ν' αγνοήσω και ν' αντιμετωπίσω σαν να ήταν κάτι απόλυτα φυσιολογικό κι αποδεκτό. Η αλήθεια ήταν η αίσθηση πως όταν την κοίταζα έβλεπα κάποιον γνώριμο, κάποιον που τον ήξερα πολύ καλά. Μου έμοιαζε. Και τα δικά μου μαλλιά όταν ήμουν παιδί ήταν κυματιστά και σχεδόν μαύρα όπως και τα δικά της στα παιδικά της χρόνια, και ίσιωσαν όταν μεγάλωσα, πάλι όπως και τα δικά της. Νόμιζα ότι θα μπορούσα πολύ εύκολα να μπω στη θέση της, να την καταλάβω σε βάθος. Το εμπριμέ πουκάμισο που φορούσε, τόνιζε την αμακιγιάριστη επιδερμίδα της, το βαμμένο ξανθό των μαλλιών της. Θυμήθηκα πικραμένος ότι οι φίλοι μου έλεγαν γι' αυτήν: «Έχει βγει από το *Playboy*». Είχε κοιμηθεί άραγε μαζί τους; Δώσε πίσω την τσάντα, πάρε τα λεφτά σου και φύγε. Ετοιμάζεσαι ν' αρραβωνιαστείς ένα υπέροχο κορίτσι, είπα στον εαυτό μου. Κοίταζα έξω, προς την πλατεία Νισάντας, αλλά σε λίγο η εικόνα της Φισούν κατοπτρίστηκε σαν φάντασμα στα θολά τζάμια της βιτρίνας του μαγαζιού.

Όταν η γυναίκα που δοκίμαζε τα φορέματα έφυγε αναστενάζοντας χωρίς ν' αγοράσει τίποτε, η Φισούν άρχισε να διπλώνει τα φορέματα και να τα βάζει στη θέση τους. «Σας είδα χτες το βράδυ στο πεζοδρόμιο», είπε, και το ελκυστικό χαμόγελό της απλώθηκε σε όλο της το πρόσωπο. Όταν μου χαμογέλασε γλυκά, παρατήρησα ότι είχε βάψει τα χείλη της με ανοιχτόχρωμο ροζ κραγιόν. Τότε ήταν πολύ της μόδας κάτι φτηνά εγχώρια κραγιόν, μάρκας Μισλίν, το δικό της πάνω της έδειχνε παράξενα διαφορετικό.

«Πότε με είδες;» ρώτησα.

«Αργά το απόγευμα. Ήσασταν με τη δεσποινίδα Σιμπέλ.

Εγώ ήμουν στο απέναντι πεζοδρόμιο. Πηγαίνατε για φαγητό;»

«Ναι».

«Ταιριάζετε πολύ!» είπε, έτσι όπως λένε καμιά φορά μερικοί ευτυχισμένοι γέροι, όταν χαίρονται πολύ να βλέπουν ευτυχισμένους νέους.

Δεν τη ρώτησα πώς ήξερε τη Σιμπέλ. «Έχω μια μικρή παράκληση», είπα. «Όταν έβγαλα την τσάντα από τη σακούλα, ένωσα ντροπή κι αγωνία. «Θέλω να σας την επιστρέψω».

«Βεβαίως. Να την αλλάξουμε με κάτι άλλο. Να σας δώσω αυτά τα πολύ κομψά γάντια ή αυτό το παριζιάνικο καπέλο που μόλις παραλάβαμε. Δεν της άρεσε η τσάντα της Σιμπέλ;»

«Δεν θέλω να την ανταλλάξω με κάτι άλλο», είπα ντροπαλά. «Θέλω να μου επιστρέψετε τα χρήματα».

Την είδα να εκπλήσσεται, σχεδόν να τρομάζει. «Γιατί;» ρώτησε.

«Επειδή αυτή η τσάντα δεν είναι γνήσια Τζένι Κολόν, είναι απομίμηση», ψιθύρισα.

«Πώς;»

«Εγώ δεν καταλαβαίνω από αυτά τα πράγματα», είπα απελπισμένος.

«Δεν κάνουμε εμείς τέτοια!» είπε αυστηρά. «Θέλετε αμέσως τώρα τα χρήματά σας;»

«Ναι!»

Στο πρόσωπό της είδα πόσο πολύ είχε πικραθεί. Θεέ μου, γιατί δεν σκέφτηκα να πετάξω την τσάντα στα σκουπίδια και να πω στη Σιμπέλ ότι πήρα πίσω τα χρήματά μου! «Κοιτάξτε, αυτό δεν έχει σχέση μ' εσάς ή με την κυρία Σενάι. Όπως ξέρετε, εμείς εδώ στην Τουρκία μόλις γίνει κάτι μόδα στην Ευρώπη το αντιγράφουμε αμέσως και φτιάχνουμε

ένα ψεύτικο», είπα και προσπάθησα να χαμογελάσω. «Νομίζω –μήπως έπρεπε να πω, νομίζουμε– ότι είναι αρκετό για μια τσάντα να εξυπηρετεί αυτόν που την έχει και να είναι ωραία στο χέρι της γυναίκας που την κρατάει. Τι σημασία έχει τι μάρκα είναι, ποιος την έχει φτιάξει, είναι ή δεν είναι γνήσια». Όμως ούτε εκείνη πίστευε τι της έλεγα.

«Όχι, θα σας επιστρέψω τα χρήματά σας», είπε απότομα. Σώπασα και κοίταξα μπροστά, με ύφος ανθρώπου που δέχεται τη μοίρα του, που ντρέπεται για τη χοντράδα του.

Παρ' όλη την ένταση όμως της αμήχανης στιγμής, ένωσα ότι η Φισούν δεν μπορούσε να κάνει αυτό που έπρεπε να κάνει, ότι υπήρχε κάτι παράξενο στην όλη κατάσταση. Η Φισούν κοίταζε την ταμειακή μηχανή σαν να ήταν ένα έπιπλο μαγικό γεμάτο τζίνια, δεν την πλησίαζε. Όταν είδα το κατακόκκινο πρόσωπό της να ζαρώνει και τα μάτια της να γεμίζουν δάκρυα, αναστατώθηκα κι έκανα δυο βήματα προς το μέρος της.

Είχε αρχίσει να κλαίει. Ποτέ δεν μπόρεσα να θυμηθώ πώς έγινε ακριβώς και την αγκάλιασα. Κι εκείνη ακούμπησε το κεφάλι της στο στήθος μου κι έκλαψε. «Με συγχωρείς, Φισούν», ψιθύρισα. Χάιδεψα τα μαλλιά της, το μέτωπό της. «Σε παρακαλώ, ξέχασε ό,τι έγινε. Σε τελική ανάλυση, μια τσάντα που δεν είναι γνήσια είναι όλο κι όλο».

Αναστέναξε σαν παιδί κι έκλαψε με αναφιλητά. Η επαφή με τα όμορφα μακριά χέρια της, με το κορμί της, τα στήθη της που ένωσα πάνω μου, η στιγμή που την κράτησα στην αγκαλιά μου με είχαν ζαλίσει: ίσως για να κρύψω από τον εαυτό μου την επιθυμία που φούντωνε μέσα μου κάθε φορά που την άγγιζα, ένωσα πάλι την ψευδαισθηση ότι τη γνώριζα από χρόνια, ότι στην πραγματικότητα ήμασταν πολύ κοντά ο ένας στον άλλο. Ήταν η γλυκιά, λυπημένη, όμορφη αδελφούλα μου κι ήταν πολύ δύσκολο να την πα-

ρηγορήσω! Για μια στιγμή, ίσως επειδή ήξερα ότι ήμασταν μακρινοί συγγενείς, όταν συνειδητοποίησα τα μακριά χέρια και πόδια της, τον λεπτό σκελετό της, πόσο ντελικάτοι ήταν οι ώμοι της, αισθάνθηκα ότι το κορμί της έμοιαζε με το δικό μου. Αν ήμουν κορίτσι και δώδεκα χρόνια μικρότερος, και το δικό μου σώμα κάπως έτσι θα ήταν. «Δεν υπάρχει λόγος να στενοχωριέσαι», είπα καθώς της χάιδευα τα μακριά ξανθά μαλλιά της.

«Δεν μπορώ ν' ανοίξω την ταμειακή μηχανή και να σας δώσω τα χρήματά σας», εξήγησε. «Η κυρία Σενάι όταν πηγαίνει το μεσημέρι στο σπίτι της, κλειδώνει το ταμείο και παίρνει μαζί της το κλειδί. Κι αυτό μου κατοφάνεται». Ακούμπησε πάλι το κεφάλι της στο στήθος μου και ξανάρχισε να κλαίει. Της χάιδευα στοργικά, με τρυφερότητα, τα μαλλιά. «Δεν έρχομαι εδώ για τα χρήματα· για να περνάει η ώρα μου και να γνωρίσω κόσμο εργάζομαι εδώ», είπε ανάμεσα στους λυγμούς της.

«Μπορεί κάποιος να εργάζεται και για τα χρήματα», είπα σαν ανόητος, σαν αναίσθητος.

«Ναι», είπε θλιμμένη σαν παιδί. «Ο πατέρας μου είναι συνταξιούχος δάσκαλος... Πριν από δύο εβδομάδες έκλεισα τα δεκαοκτώ, δεν θέλω να τους γίνομαι βάρος».

Τρόμαξα από το ερωτικό ζώο που σπαρταρούσε και σήκωνε κεφάλι μέσα μου και σταμάτησα να της χαιδεύω τα μαλλιά. Το κατάλαβε αμέσως, συνήλθε κι απομακρυνθήκαμε ο ένας από τον άλλο.

«Σας παρακαλώ, μην πείτε σε κανέναν ότι έκλαψα», είπα αφού σκούπισε τα μάτια της.

«Σου το υπόσχομαι», είπα. «Σου το ορκίζομαι, μοιραζόμαστε ένα μυστικό, Φισούν...»

Την είδα να χαμογελάει. «Ν' αφήσω την τσάντα», είπα. «Θα περάσω άλλη ώρα να πάρω τα χρήματα».

«Αφήστε αν θέλετε την τσάντα, αλλά μην περάσετε εσείς να πάρετε τα χρήματα», είπε. «Η κυρία Σενάι θ' αρχίσει να λέει ότι είναι γνήσια και θα στενοχωρηθείτε».

«Να πάρω κάτι άλλο τότε».

«Αυτό δεν το δέχομαι εγώ», είπε σαν περήφανη κι εύθικτη κοπελίτσα.

«Μα δεν είναι τίποτε σπουδαίο», επέμεινα εγώ.

«Για μένα είναι», είπε με αποφασιστικότητα. «Όταν γυρίσει η κυρία Σενάι, θα πάρω από εκείνη τα χρήματα της τσάντας».

«Δεν θέλω να σε στενοχωρήσει πάλι αυτή η γυναίκα», απάντησα εγώ.

«Όχι, βρήκα πώς θα γίνει», είπε χαμογελώντας αμυδρά. «Θα της πω ότι η δεσποινίς Σιμπέλ έχει μια ολόδια τσάντα κι ότι γι' αυτό θέλει να την επιστρέψει. Συμφωνείτε;»

«Καλή ιδέα. Αυτό θα της πω κι εγώ», είπα.

«Δεν χρειάζεται να της πείτε τίποτε», είπε η Φισούν με αποφασιστικότητα, «γιατί αμέσως θα προσπαθήσει να σας ψαρέψει. Ούτε χρειάζεται να ξανάρθετε στο κατάστημα. Θ' αφήσω τα χρήματα στη θεία Βετζιχέ».

«Μην ανακατέψετε τη μητέρα μου. Είναι λίγο παράξενη».

«Τότε πού ν' αφήσω τα χρήματά σας;» είπε η Φισούν ανασηκώνοντας τα φρύδια της.

«Στη λεωφόρο Τεσβικιγιέ, στον αριθμό 131, στην Πολυκατοικία Μερχαμέτ, η μητέρα μου έχει ένα διαμέρισμα», είπα. «Πριν φύγω για την Αμερική, εκεί πήγαινα, διάβαζα, άκουγα μουσική. Είναι πολύ όμορφο διαμέρισμα, από πίσω βλέπει στον κήπο... Και τώρα, κάθε απόγευμα, όταν φεύγω από τη δουλειά, μεταξύ δύο με τέσσερις, εκεί πάω και κλείνομαι να δουλέψω μόνος μου».

«Εντάξει, θα σας φέρω εκεί τα χρήματά σας. Τι αριθμό έχει το διαμέρισμα;»

«Τέσσερα», είπα σχεδόν ψιθυριστά. Από το στόμα μου βγήκαν, η μια πιο αδύναμα από την άλλη, άλλες τέσσερις λέξεις. «Στον δεύτερο όροφο. Αντίο».

Επειδή η καρδιά μου είχε καταλάβει τι γινόταν κι είχε αρχίσει να χτυπάει τρελά. Πριν βρεθώ έξω από το κατάστημα, μαζεύοντας όλη μου τη δύναμη, της έριξα άλλη μια ματιά, σαν να ήταν όλα απόλυτα φυσιολογικά. Κι όταν, μόλις βγήκα έξω, η ντροπή κι η μεταμέλεια που πλημμύριζαν το μέσα μου μπερδεύτηκαν με τα όνειρα ευτυχίας, τα πεζοδρόμια του Νισάντας, μεσημεριάτικα, στην υπερβολική για άνοιξη ζέστη, κατά ένα μαγικό τρόπο άρχισαν να μου φαίνονται κατακίτρινα. Τα πόδια μου με πήγαιναν από τις σκιές, κάτω από τις γαλάζιες κι άσπρες τέντες με τα χοντρά σιρίτια και κρόσσια, κατεβασμένες για να προστατεύουν τις βιτρίνες, όταν σε μια από αυτές είδα μια κατακίτρινη καράφα που, σπρωγμένος από μια εσωτερική παρόρμηση, μπήκα και την αγόρασα. Αντίθετα με αυτό που συμβαίνει στα αντικείμενα που αγοράζονται στην τύχη, η κίτρινη καράφα για είκοσι χρόνια περίπου ήταν πάνω στο τραπέζι πρώτα της μητέρας μου και του πατέρα μου, έπειτα της μητέρας μου και δικό μου, χωρίς ποτέ να μιλήσουμε γι' αυτήν. Κάθε φορά που έπιανα από το χερούλι την καράφα στο βραδινό φαγητό, θυμόμουν τις πρώτες μέρες της δυστυχίας μου, στην οποία με είχε σπρώξει η ζωή και που η μητέρα μου μου θύμιζε όλη την ώρα με τις ματιές της, άλλοτε ελαφρά επιτιμητικές κι άλλοτε ελαφρά λυπημένες.

Η μητέρα μου όταν με είδε μπροστά της μεσημεριάτικα χάρηκε, αλλά με κοίταξε και μ' ένα βλέμμα που σήμαινε «σε καλό». Τη φίλησα. Της είπα ότι αγόρασα την καράφα επειδή μου 'ρθε να την αγοράσω και πρόσθεσα: «Μου δίνεις το κλειδί για το διαμέρισμα στην Πολυκατοικία Μερχαμέτ; Καμιά φορά έχει τόσο πολλή φασαρία στο γραφείο,

που δεν μπορώ να δουλέψω. Θέλω να ρίξω μια ματιά, μήπως είναι κατάλληλο για να δουλεύω. Στα νιάτα μου κλεινόμουν εκεί και διάβαζα».

Η μητέρα μου μού είπε: «Θα είναι γεμάτο σκόνη», αλλά μου έφερε αμέσως από το δωμάτιό της το κλειδί της εξώπορτας και το κλειδί του διαμερίσματος, περασμένα σε μια κόκκινη κορδέλα. «Θυμάσαι το βάζο Κιουτάχια με τα κόκκινα λουλούδια;» με ρώτησε καθώς μου έδινε τα κλειδιά. «Δεν το βρίσκω, κοίταξε μήπως είναι εκεί. Και μη δουλεύεις τόσο πολύ... Ο πατέρας σας δούλεψε σε όλη του τη ζωή για να κάνετε εσείς τα παιδιά ό,τι θέλετε, για να είστε ευτυχισμένα. Βγείτε με τη Σιμπέλ, χαρείτε την άνοιξη, διασκεδάστε». Και καθώς μου έβαζε στο χέρι τα κλειδιά: «Πρόσεχε», μου είπε και με κοίταξε με βλέμμα ανεξιχνίαστο. Όταν ήμασταν παιδιά κι η μητέρα μου μας κοίταζε με αυτό το βλέμμα, υπονοούσε κάποιον κίνδυνο που θα ερχόταν μέσα από την ίδια τη ζωή, πιο βαθύ και πιο απροσδιόριστο από την παράδοση ενός κλειδιού.

7

Η Πολυκατοικία Μερχαμέτ

Η μητέρα μου είχε αγοράσει το διαμέρισμα στην Πολυκατοικία Μερχαμέτ είκοσι χρόνια πριν, εν μέρει για επένδυση και εν μέρει για να 'χει ένα μέρος να πηγαίνει κάπου κάπου να ξεκουράζεται και να περνάει την ώρα της άσκοπα· όμως σε λίγο καιρό άρχισε να το χρησιμοποιεί σαν αποθήκη όπου μετέφερε τα πράγματα που αποφάσιζε ότι περ-

νούσε η μόδα τους ή τα καινούργια που βαριόταν αμέσως μόλις τα αγόραζε. Όταν ήμουν παιδί, έβρισκα διασκεδαστικό το όνομα της πολυκατοικίας με τον κήπο στο πίσω μέρος, όπου στη σκιά από τα μεγάλα κυπαρίσσια και τις καστανιές έπαιζαν ποδόσφαιρο τα παιδιά· μου άρεσε ν' ακούω την ιστορία σχετικά με το όνομα που τη διηγούνταν με πολύ κέφι η μητέρα μου.

Το 1934, όταν ο Ατατούρκ υποχρέωσε τον τουρκικό λαό ν' αποκτήσει επώνυμο, σε πάρα πολλά κτίρια που χτιζόνταν στην Ιστανμπούλ άρχισαν να δίνονται οικογενειακά ονόματα. Καθόλου παράξενο, επειδή εκείνη την εποχή στην Ιστανμπούλ τα ονόματα των δρόμων και οι αριθμοί των κτιρίων δεν ήταν σταθερά κι επειδή στην οθωμανική περίοδο οι μεγάλες και πλούσιες οικογένειες ταυτιζόνταν με τα μεγάλα κονάκια, τα κτίρια όπου έμεναν όλοι μαζί. (Πολλές από τις πλούσιες οικογένειες στις οποίες αναφέρομαι στην ιστορία μου έχουν μια πολυκατοικία με το όνομά τους.) Την ίδια εποχή υπήρχε μια άλλη τάση να δίνουν στα κτίρια ονόματα ιδεών και αρχών· όμως η μητέρα μου έλεγε ότι αυτοί που έδιναν στις πολυκατοικίες τους ονόματα όπως «Ελευθερία», «Καλοσύνη», «Αρετή», ήταν από τους ανθρώπους που όλη τους τη ζωή την είχαν περάσει ποδοπατώντας αυτές τις αξίες. Την Πολυκατοικία Μερχαμέτ είχε αρχίσει να τη χτίζει στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου πολέμου ένας πλούσιος, ηλικιωμένος μαυραγορίτης, έμπορος ζάχαρης, σπρωγμένος από τύψεις συνείδησης. Οι δυο γιοι του (η κόρη ενός από αυτούς ήταν συμμαθήτριά μου στο δημοτικό), όταν κατάλαβαν ότι ο άνθρωπος θα κληροδοτούσε την πολυκατοικία στους φτωχούς, απέδειξαν με διάγνωση γιατρού ότι ο πατέρας τους είχε ξεμωραθεί, τον έκλεισαν σε άσυλο ανιάτων, πήραν το κτίριο, ωστόσο δεν του άλλαξαν το όνομα που όταν ήμουν παιδί το έβρισκα παράξενο.

Την άλλη μέρα, στις 30 Απριλίου 1975, Τετάρτη, από τις δύο μέχρι τις τέσσερις το μεσημέρι στο διαμέρισμα της Πολυκατοικίας Μερχαμέτ περίμενα τη Φισούν, η οποία όμως δεν ήρθε. Ένωθα κάπως προδομένος, μπερδεμένος· καθώς γύριζα στο γραφείο, ήμουν βαθιά ανήσυχος. Την επομένη ξαναπήγα στο διαμέρισμα νομίζοντας ότι θα ηρεμήσω. Η Φισούν πάλι δεν ήρθε. Στα ανάερα δωμάτια, ανάμεσα στα παλιά βάζα που η μητέρα μου είχε παρατήσει εδώ κι εκεί κι είχε ξεχάσει την ύπαρξή τους, στα φορέματα, στα παλιά σκονισμένα έπιπλα, κοιτάζοντας μια μια τις παλιές φωτογραφίες που ο πατέρας μου είχε τραβήξει αδέξια, μου έρχονταν αναμνήσεις από τα παιδικά και τα νεανικά μου χρόνια που δεν ήξερα ότι τις είχα ξεχάσει, κι αυτή η δύναμη των πραγμάτων, θαρρείς, με χαλάρωνε.

Την επομένη, καθώς τρώγαμε μεσημεριανό στο εστιατόριο του Χατζί Αρίφ στο Μπέγιογλου με τον αντιπρόσωπο της Σατσάτ στο Κάισερι (και φίλο μου από το στρατό) Αμπντουλκερίμ, σκέφτηκα ότι δύο μέρες, τη μία μετά την άλλη, πήγαινα στο άδειο διαμέρισμα και περίμενα τη Φισούν και ντράπηκα. Αποφάσισα, βουτηγμένος στην ντροπή, να ξεχάσω τη Φισούν, την ψεύτικη τσάντα, όλα. Όμως είκοσι λεπτά αργότερα ξανακοίταξα το ρολόι μου, φαντάστηκα ότι εκείνη τη στιγμή η Φισούν μπορεί να περπατούσε προς την Πολυκατοικία Μερχαμέτ για να μου επιστρέψει τα χρήματα της τσάντας, είπα ένα ψέμα στον Αμπντουλκερίμ και τελειώνοντας πολύ γρήγορα το φαγητό μου έτρεξα στην πολυκατοικία.

Σε είκοσι λεπτά από την ώρα που μπήκα μέσα, η Φισούν χτύπησε την πόρτα. Δηλαδή αυτός που είχε χτυπήσει την πόρτα πρέπει να ήταν η Φισούν. Καθώς πήγαινα ν' ανοίξω, θυμήθηκα ότι το προηγούμενο βράδυ στον ύπνο μου είχα δει ότι της άνοιγα την πόρτα.